

Ressurslærersamling Vegårshei og Froland

Å være en brobygger
i språkarbeidet

16.11.23

Gunilla Eide Isaksen

Agenda

13.45-14.30

Å være en brobygger i
språkarbeidet

14.45-15.20

Fortsettelse tema

15.20-15.30

Avslutning

Mål

Å skape større bevissthet om hva systematisk språkarbeid betyr for egen praksis.

Få kjennskap til hva som kjennetegner et inkluderende språkmiljø der alle barn får medvirke.

**INKLUDERING
OG
MEDVIRKNING**

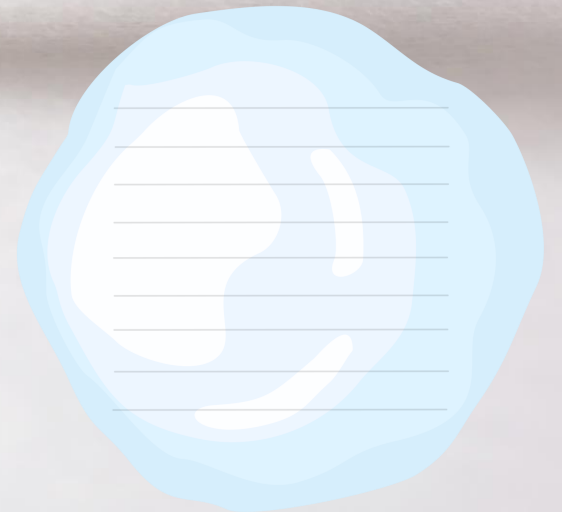
**KUNNSKAPSBASERT
SPRÅKARBEID 0-16 ÅR**

**SAMARBEID
OG
OVERGANGER**

**MOTIVASJON
OG MESTRING**

Tenkeskriving

Hvordan kan du være en
brobygger i språkarbeidet?

IGP

I: Tenkeskriving om brobyggerrollen
språkarbeidet

G: Krøll arket sammen til en snøball
og kast snøballene på hverandre!

P: Få tak i en snøball og gå tilbake til din
gruppe. Alle leser opp sin snøball.

Snakk sammen om innholdet på snøballene:
— - Hvordan kan dette se ut i deres enheter?
— -Oppsummer i menti eller padlet.

Språkarbeid i barnehagen

Barnehagen skal være bevisst på barnas **ulike uttryksformer** og tilrettelegge for **medvirkning** på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.

(Rammeplanen, 2017)

Språkarbeid

- Språk og kommunikasjon ledsager alt samspill (RP, 2017)
- Aktiviteter som inviterer til deltakelse og medvirkning.

Barnehagelærere skal:

- skape
- synliggjøre
- invitere
- oppmuntre
- støtte
- inkludere

Barnehagelærere må ha kunnskap om:

- språktilegnelse
- språkutvikling
- fortelling
- barnelitteratur
- lek
- samtaler

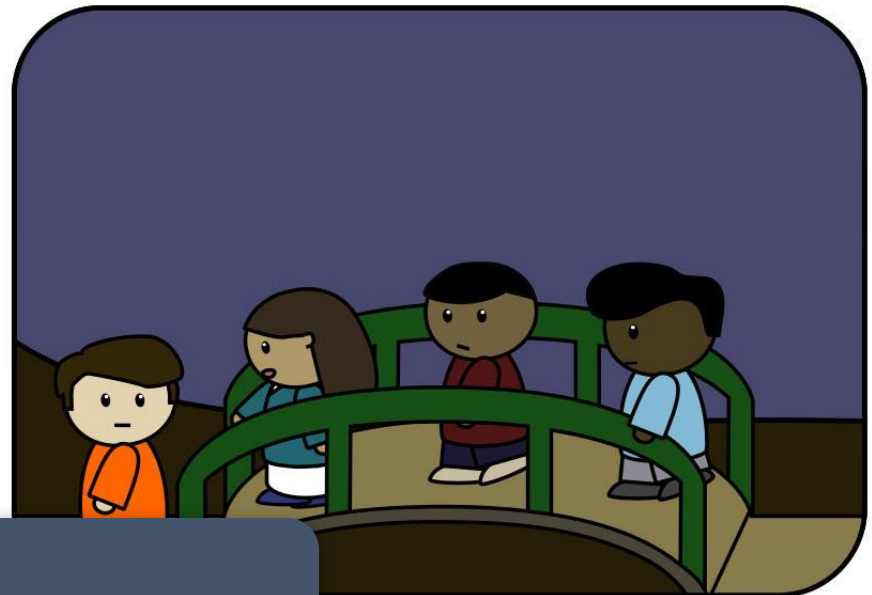

Læring er ikke bare undervisning

- Aktiv prosess hvor barnet medvirker til egen læring.
- Læringsutbyttet kan være ulikt blant barna.
- Ingen formell opplæring i bhg.
- Prosessmål i rammeplanen.
- Kompetansemål i LK20.

Brobygger

- Metafor (voksenrollen).
- Fra det kjente til det ukjente.
- Møte barna der de er i sin egen språkutvikling.
- Å skape mening for og sammen med barna.
- Å gi rom for barns forståelser, perspektiv og medvirkning.
- Observere og reflektere sammen.
- Utvikle et blikk for språk.

Tenk over:

Hva legger du i begrepet *brobygger*, og hvor trengs *broen*?

Barn snakker mer når de leker enn når de deltar i strukturerte aktiviteter eller spiser, viser dansk forskning. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

Barna bruker språket mest i lek

- ✓ Lek er barns naturlige måte å være på
- ✓ Lekens egenverdi
- ✓ Lystbetont, glede og tilhørighet
- ✓ Lek fremmer språk og sosial kompetanse
- ✓ Samspill
- ✓ Voksenrollen sentral
- ✓ Observere
- ✓ Legge til rette det fysiske miljøet og gi rom for lek
- ✓ Språk og lek har tette forbindelser
- ✓ Lek som inngang til læring

Leken er en naturlig språkarena

- I leken får barna utløp for fantasi og nysgjerrighet.
- I leken utforsker de virkeligheten sammen med andre.
- Når barnet bruker språket aktivt under lek, blir leken en språk- og læringsarena.
- Barn skiller ikke mellom lek og læring (Sandvik, 2016).
- Det er en sammenheng mellom språklige ferdigheter og mulig deltakelse i lek.
- **Leken er den viktigste samhandlingsarenaen i for barn i barnehagen.**

Hva innebærer systematisk språkarbeid i praksis?

- Aktive voksne
- Legge til rette for fellesskap og rike språkarenaer
- God samtalepraksis
- Språk i naturlige kontekster

De viktige ordene

Det er viktig å jobbe med språket som system i en naturlig og meningsfull kontekst med varierte tilnærminger.

Bloom og Lahey (1978) betrakter språket som en helhet bestående av tre deler som er gjensidig avhengig av hverandre.

Barn anvender språket og lærer ikke kun gjennom å reprodusere. De er aktive og skaper språket gjennom å bruke det (Kress, 1997).

FORM

FONOLOGI,
MORFOLOGI
SYNTAKS
lyder og
grammatikk

INNHOOLD

SEMANTIKK
ordbetydninger

BRUK

PRAGMATIKK
samtale,
sosiale regler, og
situasjonstilpasset
språk

Bloom & Lahey (1978)

Hvilke språklige ferdigheter er viktige?

Ordforråd

Ordforråd er den enkeltfaktoren som korrelerer mest med barns senere leseforståelse.

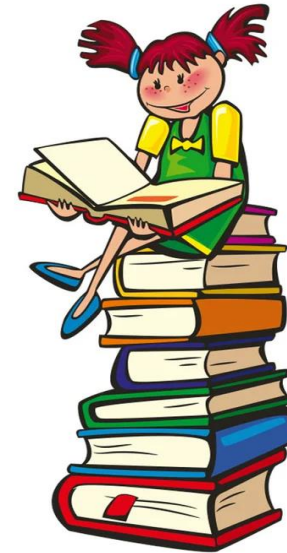
Prediktiv effekt

Barns ordforråd i førskolealder forklarer variasjon i lesing flere år etter.

Språklig bevissthet

Språklydsferdigheter (fonologisk bevissthet) er evnen til å lytte ut og være oppmerksom på lydene som språket består av.

Dette er grunnleggende for å koble lyd til bokstaver (og viktig for senere lese- og skriveferdigheter).

*Det er med begrepene barna skal gripe verden
(Høigård, 2019, s. 109).*

Film om språklig bevissthet

- <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=FzVocza8of0>

Kims lek – en språkaktivitet

- Språklek som inviterer til deltakelse
- Felleskapene aktivitet
- Inkluderingsperspektivet ivaretas

Språklig bevissthet

Hvilken lyd hører vi først i ordet
elefant?
Hva gjør vi når vi lager lyden E?
Hvor mange klapp (stavelser) har
ordet?

Barna svarer ivrig:
*en elefant, en kopp
og en bil*

Vi «smaker» på ordene
og lytter ut framlyden til
alle gjenstandene

Barna følger godt med
når teppet løftes, for nå
skal de huske hva de ser
Hva er dette?

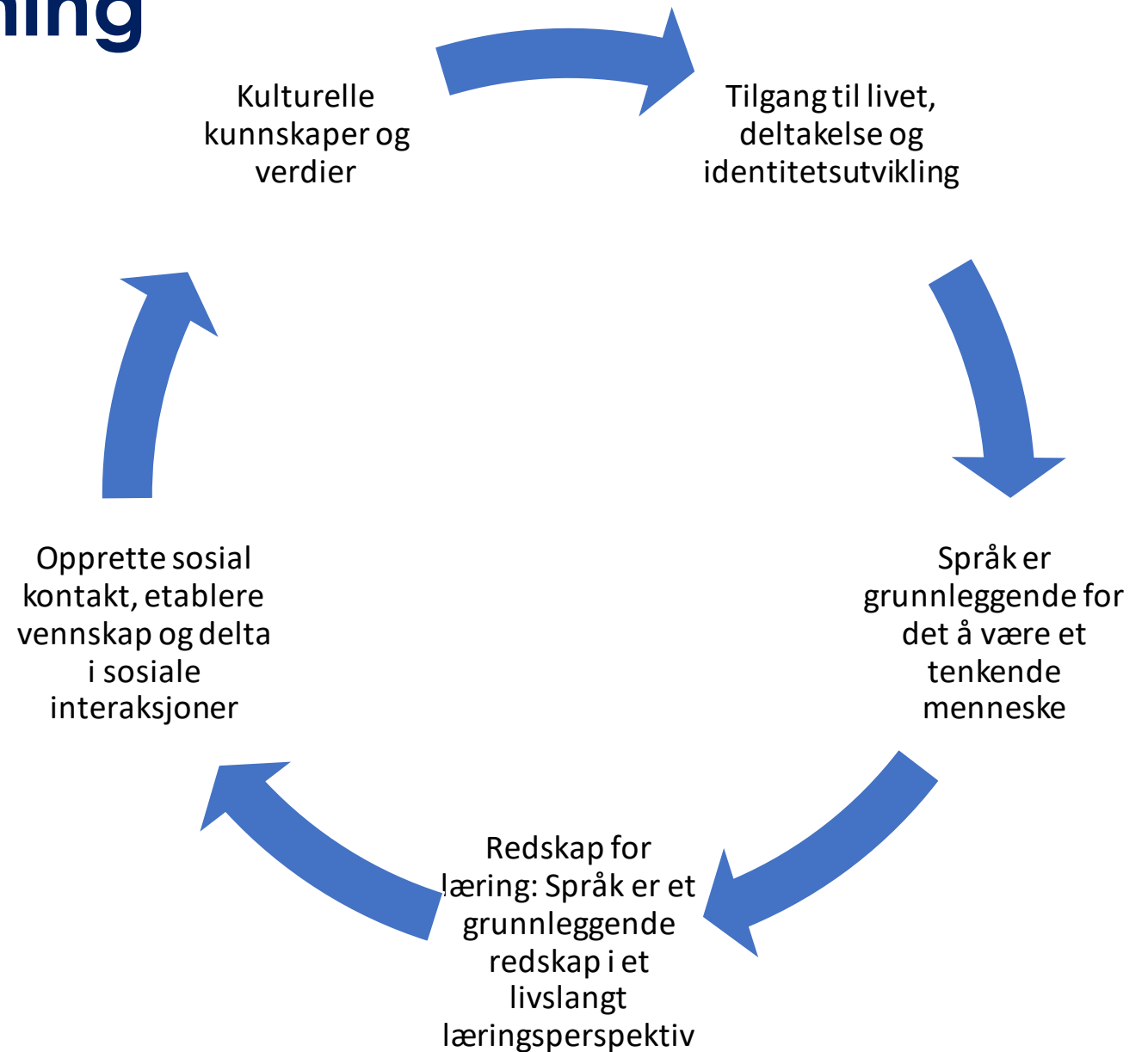
Snakk sammen: Hvordan arbeider dere med språklig bevissthet og ord og begreper i din barnehage?

Språkets betydning

Vårt perspektiv:

Språk, lesing og skriving

- «Tilgang til livet»
- deltakelse
- identitetsutvikling
- det tenkende mennesket

14.30-14.45

Pause

FÄRSE
RUTRUSE
FÖIGER

Språkmiljø og språkarbeid

Hva består språkmiljøet av?

Ytre faktorer: Det synlige miljøet som arkitektur, lekeapparater, terreng og materialer.

Indre faktorer: Det usynlige miljøet som sosial organisering og menneskene (barnehagens og skolens kultur).

De ansattes kompetanse og holdninger helt avgjørende for å skape et godt språkmiljø.

Tenk over:

Hvordan kan du som *brobygger* legge til rette et språkmiljø som inviterer til lek og språklig aktivitet for alle barn?

Kunnskap om det fysiske miljøet

«Barnehagelæreres kunnskap om det fysiske miljøet, og målbevisst ledelse med tid til samarbeid og utviklingsprosesser i personalet, er nødvendig for å skape gode leke- og læringsmiljøer i barnehagene»

(Evenstad & Becher 2015, s.17)

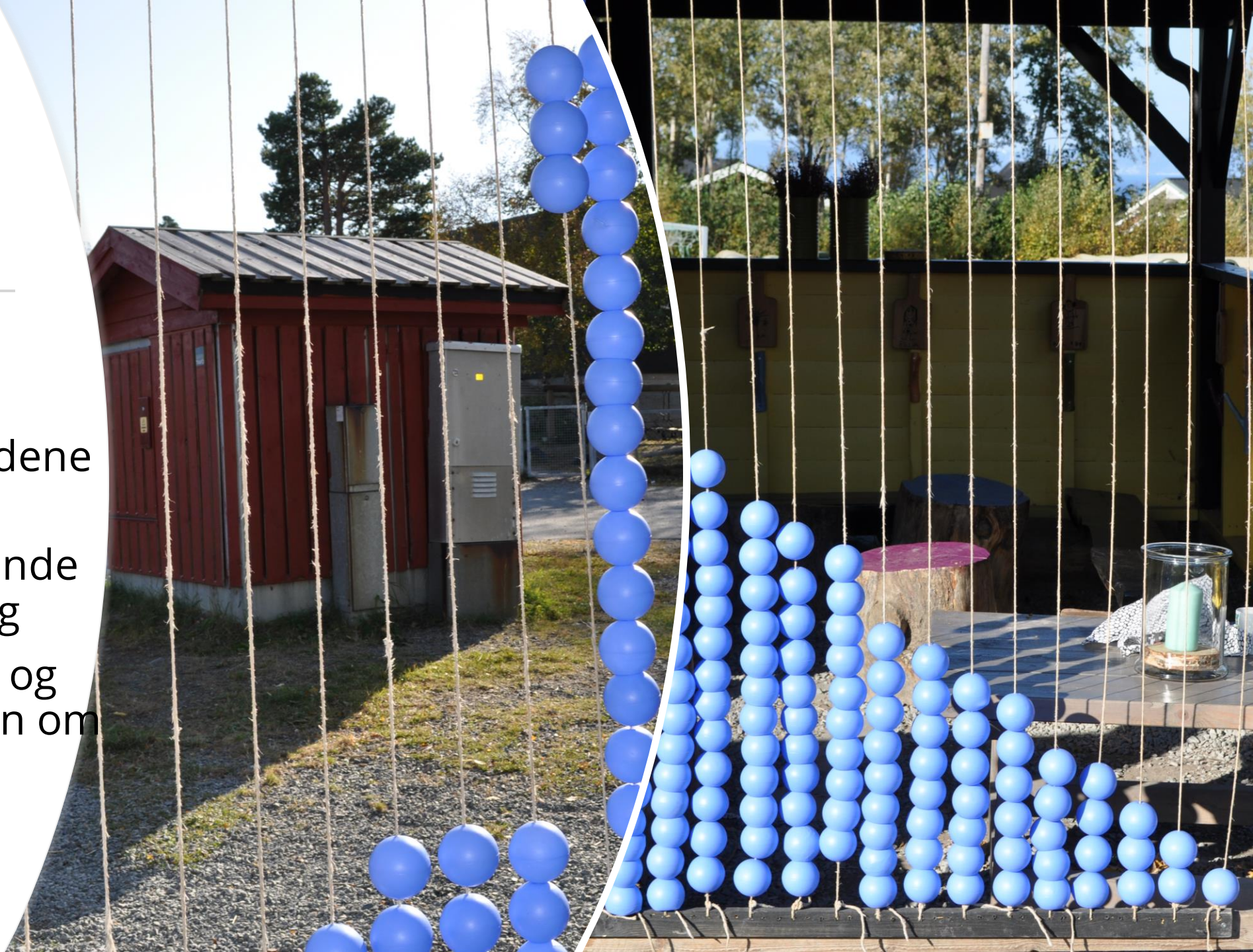
Møteplasser som inviterer til språkbruk i lek, utforskning og samspill med andre

Naturlig lek og utforsking i samspill med andre

Samtale, lek og utforskning

- Tverrfaglighet i uterommet
- Synliggjør fagområdene
- Bruk språket som inngang til utforskende tilnærming til læring
- Still åpne spørsmål og undre dere sammen om ulike fenomener

Uterommet som arena for:

- lek, aktivitet og medvirkning
- som rom for språkbruk og publikasjoner

Rom og miljø som inviterer til utforskning

- Det fysiske miljøet må utformes slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter.
- Barnehagen må ha et mangfold av materiell tilgjengelig i barnehøyde.
- Barns læring og meningsskapning skjer ut i fra planlagt innhold, ut i fra barns interesser og ut i fra barnehagens formål og innhold.
- **Medvirkning:** barnehagelæreren fanger opp barnas interesser og intensjoner når hun planlegger innholdet i det pedagogiske arbeidet.

Rapport: Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv, 2018

Pedagogenes oppdagelsesreise

Prosessarbeid gjennom et barnehageår

https://skrivesenteret.no/?p=11879&post_type=resource&preview=1&ppp=e7e7a6fa89

Film: Å skape rom i rommet

- <https://www.youtube.com/watch?v=y1-gUBINizM&t=63>

Mikroøyeblikk er mange små hverdagslige hendelser. Øyeblikkene fanges og forstørres gjennom dialogen. Det hjelper oss å zoome inn og se de små viktige hendelsene.

Å samles ute og å sanse stedet ...

- Sitte eller ligge ute, og lytte
- Barna får mulighet til å oppleve stedet kroppslig
- Barna kan uttrykke seg om det de hører, føler eller ser
- Ikke en formidlingsarena eller et samtalemøte i første rekke
- Arena for opplevelse og skape relasjon mellom barna og stedet, naturen og hverandre
- Å ta i bruk naturmaterialene for å skape mening og som en del av utforskning, lek og samspill er sentralt

(Karlsen & Dardanou, 2020).

Hvordan tar barna i bruk de ulike stedene eller rommene ute, det som Merleau-Ponty kaller å *installere seg i rom*.

Hvordan tar barna i bruk lekeredskaper og leketøy som tilbys dem ute? (Nordtømme, 2015).

La barna møte et rikt utemiljø, der lek og utforskning er sentralt (Eggesbø, 2012).

Å lese og leke med bokstaver ute er gøy!

- Inkluderende språkmiljø
- Språkarbeid i naturlige kontekster
- Utforskning, medvirkning og kommunikasjon

«Det jeg hører, det glemmer jeg. Det jeg ser, det husker jeg. Det jeg gjør, det forstår jeg.»
Konfucius(551-479 f-Kr.)

Kort oppsummert!

Gode barnehager og kompetente voksne er avgjørende for barns språkutvikling!

- Kunnskap, verktøy, trygghet i arbeidet med barns språk
- Kjennskap til gode arbeidsformer for språkutvikling i hverdagen
- Barns medvirkning
- Språkmiljø i fokus

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Mellomarbeid til 2. januar

- Mellomarbeidet til 2. januar er å planlegge innholdet på planleggingsdagen. Dere kan ta utgangspunkt i noe av det vi har vist på samlinga i dag.
- Vi deler presentasjonen på Teams i etterkant, slik at dere kan bruke noe fra den hvis dere ønsker. Tilpass gjerne til egen enhet.
- Rammene for planleggingsdagen bestemmes av styringsgruppa.

Dialogspill om språkarbeid

Det er viktig å kartlegge ofte barns språk i barnehagen.	Det skal være stille ved måltidene slik at alle får spist opp maten sin.
For at barna skal lære seg å delta i samtale/ dialog med hverandre, er de ansatte opptatt av å holde mest mulig avstand til barna når de leker/ samarbeider.	Språkgrupper er den viktigste faktoren for å lykkes med et godt språkarbeid.
Foreldre involveres mye i barnehagens generelle språkarbeid.	Personalet har ikke avklarte ansvarsoppgaver i arbeid med vurdering og dokumentasjon av språk.
Vi mangler rutiner for å dokumentere og vurdere barnehagens språkmålt.	Vi reflekterer godt sammen over det språklbudet som barn i vår barnehage får.
Alle ansatte opplever at det er tid og rom for å ta del i vurdering og dokumentasjon av barnehagens språkmålt.	Refleksjoner i personalet danner grunnlag for vår pedagogiske praksis i språkarbeidet.

Mål: Å få fram refleksjoner og bli bevisst sine egne holdninger.

Materiell: Konvolutt med påstander. Spillbrett med fire kategorier.

Varighet: ca. 30-45 minutter.

Enig

Litt enig

Dialogspill

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Litt uenig

Uenig

Sentrale prinsipper for metoden Dialogspill

- **Mål:** Å få fram refleksjoner og bli bevisst sine egne holdninger.
- **Materiell:** Konvolutt med påstander. Spillbrett med fire kategorier. Svaralternativer: enig, delvis enig, uenig og helt uenig.
- **Varighet:** ca. 30-45 minutter. Alle spillere har en unik spillebrikke i en unik farge (eks. en penn, en topp eller et viskelær).
- **Spilleregler:**
 - a) En og en påstand trekkes fra konvoluttet og leses høyt. Alle bruker litt tid til å tenke før førstemann (for eksempel den i gruppen som er nestemann som har bursdag) plasserer brikken sin og kommer med en begrunnelse/argument på hvorfor brikken blir plassert der.
 - b) Så går turen til neste deltaker. Slik fortsetter det til alle synspunkter er hørt. Man tar minst to runder for hvert kort/påstand. Da er det lov til å flytte brikken sin, og argumentere for dette. Det er lov å bli stående og melde pass, og la kortet gå videre til nestemann i gruppen.
 - c) Når alle har fått sagt det de ønsker om påstanden, trekkes et nytt kort/ny påstand fra konvoluttet. Neste spiller fra venstre fra den som trakk sist trekker et nytt kort/ny påstand.

Det er viktig å kartlegge *alle* barns språk i barnehagen.

Det skal være stille ved måltidene slik at alle får spist opp maten sin.

For at barna skal lære seg å delta i samspill/ dialog med hverandre, er de ansatte opptatt av å holde mest mulig avstand til barna når de leker/ samarbeider.

Språkgrupper er den viktigste faktoren for å lykkes med et godt språkarbeid

Foreldre involveres mye i barnehagens generelle språkarbeid.

Personalet har ikke avklarte ansvarsoppgaver i arbeid med vurdering og dokumentasjon av språk.

Vi mangler rutiner for å dokumentere og vurdere barnehagens språkmiljø.

Vi reflekterer godt sammen over det språktilbudet som barn i vår barnehage får.

Alle ansatte opplever at det er tid og rom for å ta del i vurdering og dokumentasjon av barnehagens språkmiljø.

Refleksjoner i personalet danner grunnlag for vår pedagogiske praksis i språkarbeidet.

L Y K E T I L

L Y K E P L

L Ü K E T I U

Kontaktperson barnehage:

Gunilla E. Isaksen:

gunilla.e.isaksen@ntnu.no